

Paříž 23. júna 1922

Vážený pane prezident!

Poslanie, ktoré Ste mi zverili, som splnil a výsledok sdělil p. dr. Benešovi. Stanovisko dr. Kallaya¹ je toto:

1) Velice by ho tešilo, keby mohol prevádzat' župnú reformu,² ktorú hlavne on pripravoval; ba čo viac, prosí, aby mu bolo umožnené brať účasť na jej prevádzaní;

2) keby sa stal ministrom pre správu Slovenska ešte v lete,³ bojí sa, že by nemal možnosť župnú reformu prevádzat', pretože vraj riešenie otázky ľudovej strany, ktorá je dnes aktuálna,⁴ by ho učinilo nespôsobilým pre prevádzanie župnej reformy. Dr. Kallay myslí, že do jesene sa vyjasnia pomery v ľudovej strane tak, že potom by mu otázka ľudovej strany neznemožnila prevádzanie župnej reformy, ktorým má byť poverený

3) dr. Kallay vraví, že je tak úzko spätý s politikou ministra Mičuru, že by inú politiku voči ľudovej strane prevádzat' nemohol; a jestli vraj úkol novej vlády má byť pokračovať v Mičurovej politike voči ľudovej strane, tak nevidí prečo by dr. Mičura nemohol zostať ministrom naďalej. Tu poznamenávam, že som mal velice určitý dojem jako z rozhovoru s dr. Mičurou tak aj s dr. Kallayom, že oba majú zato, že v Prahe je úmysel zmeniť politiku voči ľudovej strane, ktorá posiaľ sledovala cieľ dostať ľudovú stranu späť do vlády;

4) dr. Kallay tvrdil, že v Prahe je úmysel ministerstvo pre správu Slovenska zrušiť a že on nechce byť, a to za žiadnú cenu, tým ministrom, ktorý by likvidoval to ministerstvo.⁵

K bodom 3 a 4 som nemohol dať dr. Kallaymu žiadné vysvetlenie, lebo som nebol o veciach informovaný. Z celého rozhovoru som mal určitý dojem, že keby sa jednalo s to prevziať ministerstvo v jeseni a nie v lete, dr. Kallay by to prijal. Tiež myslím, že by to prijal aj v auguste, keby dostal uistenie, že v politike voči ľudovej strane nebude zmena a že nebude ministrom, ktorý by mal to ministerstvo likvidovať.

Dovoľujem si pripojiť krátku správu o pomeroch na Slovensku.⁶ Podávam, čo som v rozhovoroch sa dozvedel. Ten citový a psychologický stav, o ktorom v správe píšem ma tak zaujíma a považujem ho za tak dôležitý, že som sa rozhodnul ísť v auguste na Slovensko a urobiť anketu, aby som si mohol sám o veci utvoriť mienku.

Zdravím Vás srdečne a som

Váš oddaný

Štefan Osuský

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R-2, k. 396. Originál, rukopis.^b

a – Psáno na hlavičkovém papíře Légation de la République Tchécoslovaque à Paris.

b – Na dokumentu vlastnoruční Masarykova poznámka tužkou: Slovensko.

- 1 – Jozef Kállay (1881–1939), slovenský právnik a agrárny politik, ministr s plnou mocí pro správu Slovenska v letech 1922–1927.
- 2 – Župní zákon byl schválen 29. 2. 1920 společně s ústavou a publikován pod číslem 126/1920 Sb. z. a n. Župy a župní zastupitelstva však byly nakonec zřízeny jen na Slovensku a Podkarpatské Rusi. V roce 1927 byly i tam zrušeny v souvislosti se zavedením zemského zřízení. Srov. předcházející dokument, pozn. č. 2.
- 3 – Jozef Kállay se stal ministrem pro správu Slovenska 7. 10. 1922 a setrval v této funkci až do roku 1927.
- 4 – Míněna jsou jednání o vstupu SLS do vládní koalice, která skončila neúspěšně, protože strana podmiňovala účast ve vládě uzákoněním autonomie Slovenska.
- 5 – Ministerstvo s plnou mocí pro správu Slovenska fakticky zaniklo zavedením zemského zřízení (zák. č. 125/1927 Sb. z. a n.), jímž byly zrušeny župy. Vládním nařízením z 28. června 1928 přešly pravomoci ministerstva na krajský (zemský) úřad. Kállay byl posledním ministrem pro správu Slovenska.
- 6 – Zpráva není v archivu k dopisu přiložena.

A. Hlinka T. G. Masarykovi
Žilina, 3. srpna 1922

/95

Pamätný spis na zahynutie odsúdeného slovenského národa.¹

Rany vojnou zapríčinené na ubolenom tele Európy sa zahojujú. Telo je ešte nezdravé, ale aspoň otvorenej rany na ňom nieto – krom jednej. Táto krvácajúca rana, ktorá práve následkom nedbalosti a nevšímavosti začína hnisat', je:

Na potupné a tiché zahynutie odsúdená Slovenská Krajina.

Nám sa v mierových zmluvách ten smutný osud dostal za podiel, že kým tie tak mnohé iné národy boli obdarené slobodou, slovenský národ zaživa bol pochovaný.

Na mierovej konferencii totiž naša diplomacia z politicko-taktických dôvodov neprizvukovala osobitné jestvovanie a historickú minulosť slovenského národa, nechcejúc tým ťažkosti stavať utvárajúcemu sa novému štátu Česko-slovenskému.

Takto sa stalo, že kultúrny svet nič nevie o jestvovaní osobitného slovenského národa, ktorý teraz namiesto slobody je vrhnutý do smrteľného zápasu o svoju existenciu. Preto teraz pozdvihujeme svoj hlas pred fórum civilizovaného sveta a žiadame medzinárodné uznanie, precizovanie a zabezpečenie našich národných práv.

Dejiny slovenského národa tratia sa v hmlách pred tisícročných legendárnych časov. Jeho neodvislá štátnosť zaniká práve uprostred stredoveku. Tisíc rokov žije pod maďarským tútorským jarmom, ale národnú svoju svojráznosť a seba povedomosť ne stráca. Zemetrasenie svetovej vojny trhá putá a slovenský národ sa prebudí k národnému životu.

V susedstve je Česko, ktoré sa v tej istej Habsburskej ríši nachodí a znáša, trpí od mnohých sto rokov tyranské odnárodňujúce panstvo tohoto zastaraného útvaru a započína svoj boj za slobodu. I celkom je prirodzené, že tieto dva – geograficky a etnograficky – sebe